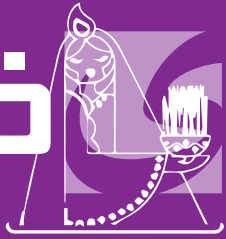

همشهری

از پیشنهاد سفر نوروز ۱۴۰۳ تا ویژگی‌های یک روایت جذاب از سفر در گفت‌وگو با منصور ضابطیان

مکتب قشمت زمین‌شناسان

منصور ضابطیان می‌گوید: «برای سفر نوروزی جزیره زیبای قشم را به گردشگران ایرانی پیشنهاد می‌کنم. خودم بارها به آنجا رفته‌ام و دوست دارم شما هم از زیبایی‌های آنجا بی‌تصمیم نمانید.» ضابطیان در ادامه می‌گوید: «جزیره زیبای قشم گنجینه‌ای است برای توریست‌ها قدری گران تمام شود اما اگر قدری هم علاقه‌مند به زمین‌شناسی باشید، جزیره قشم، بهشت زمین‌شناسان است.» وی در ادامه بخشی از مطلبی را که در این باره در محاوره‌ای نوشته است، در اختیار ما می‌گذارد: «هفت صبح وقتی که هنوز آفتاب کم‌رقه از خواب بیدار می‌شوم، می‌رم لب پنجره، پنجره‌های که رو به دریاست، پنجره رو باز می‌کنم و ریه‌ها پر می‌کنم از هوای تازه صبح. بعد می‌زنم بیرون، به نظرم توی سفر صبحونه رو نباید توی هتل خورد، باید زود به شهر و شهر رو تجربه کرد، می‌رم توی کافه محلی می‌شینم و گوش می‌دم به صداها، خنده‌ها، به حرف‌ها، مقصدم رو پیدا می‌کنم، یه کوجه، یه خیابون، یه میدون، یه جایی که بشه گوش کنم، اونقدر می‌رم می‌چرخم و می‌گردم و با آدم‌ها حرف می‌زنم که اروم اروم وقت ناهار می‌شه، برای یه آدم شکموونی مثل من، وقت ناهار توی سفر بهترین وقته. ناهار رو تجربه می‌کنم، تجربه‌ای از جنس همون شهر و بعد خودم رو به یه استراحت کوتاه مهمون می‌کنم. امشب مهمون یکی از مردم این شهرم، سر راه می‌رم توی کتابفروشی و حسابی کتابگردی می‌کنم، بعد گوش می‌سیرم به صدای شهر، هر شهری یه صدایی داره و این صدا باعث می‌شه که شهر در من دم بکشد. همه سفرها در من اینجوری شروع می‌شه، اول خیاالش رو می‌کنم، بعد سفر می‌کنم...»

گفت‌وگو
فرشاد شیرزادی
روزنامه‌نگار

«دو دستی» عنوان تازه‌ترین سفرنامه منصور ضابطیان است که حاصل سفرش به کشور ژاپن را پیش روی مخاطبان قرار می‌دهد. او می‌گوید: «سفرنامه‌های کلاسیک جنبه استنادی دارند و امروز که مردم با انیمیشن، فیلم و فضای مجازی سرگردانند، سفرنامه‌نویسی موفق است که از درام و قصه به بهترین نحو ممکن بهره ببرد.» او همچنین معتقد است که هر نویسنده باید با توجه به نوع استفاده از معاشرت زیسته‌اش به گونه‌ای اطراف خود را ببیند که آدم‌های عادی از دیدنش غافل‌اند. در چنین وضعی، یک سفرنامه تازه‌خواندنیبه‌دست می‌آید که مخاطب هم‌به‌خواندندش ترغیب می‌شود. در آستانه سفرهای نوروزی گفت‌وگو ما با این مجری و سفرنامه‌نویس جدید بخواهید.

هرشهر یک صدایی دارد

نوروز نزدیک است و خیلی‌ها به مسافرت می‌روند. برای اینکه مردم بتوانند شرح حال خودشان را بنویسند و بعدا سفرنامه‌ای بنگارند و به آن مراجعه کنند، در گام نخست باید چه مواردی را رعایت کنند؟ شما به آنها چه پیشنهادی می‌کنید؟

اگر منظور آن از سفرنامه یک روایت مکتوب است، به پرسش شما باید یک نوع پاسخ داد و اگر منظور آن تولید محتوا از سفر است، پاسخی دیگر.

برای اینکه امروز دیگر شیوه‌های سفرنامه و سفرنامه‌نویسی تغییر کرده، بلاگرهای سفری بسیار فعالند. از دیگر سو کسانی که در فضای مجازی و اینستاگرام و یوتیوب فعالیت می‌کنند، نوعی از سفرنامه را تولید می‌کنند که شاید با سفرنامه مکتوب متفاوت باشد. اما اگر شما درباره سفرنامه مکتوب سؤال می‌کنید، طبیعتاً برای سفرنامه‌نویسی هم مانند انواع دیگر نوشتن اصولی از نویسنده‌ی لازم دارد تا یک فرد بتواند با به این عرصه بگذارد. یعنی باید دست‌کم کلمات را به‌صورت نوشتاری به گونه‌ای کنار هم قرار دهد که انتظارها را برآورده کند و پس از اینکه توانایی این کار را داشت - که البته استعدادهای در حوزه‌های مختلف فرق دارد و بعضی‌ها توانایی این کار را هم ندارند - می‌تواند مراحل بعدی را طی کند و خودش را پرورش دهد و آماده کند که چگونه سفرنامه‌ای بنویسد که خواندنی باشد.

یکی از فاکتورهای سفرنامه می‌تواند جذابیت باشد. یعنی وقتی مخاطب آن را می‌خواند درست مانند رمان و داستان کوتاه، ورق بزند و از نظر بگذراند که نویسنده چه منظری را دیده و چه چیزی را در چه حال و هوایی تجربه و درک کرده. برای جذاب بودن کار در سفرنامه مکتوب شما به عنوان کسی که در این عرصه سرآمد هستید، چه پیشنهادی می‌کنید؟

هم به کسانی که در ابتدای راه قرار دارند، این موضوع یک بخش سخت‌افزاری و یک بخش نرم‌افزاری دارد. بخش سخت‌افزاری‌اش این است که توانایی نوشتن داشته باشد اما بخش نرم‌افزاری‌اش این است که شخص دارای نگاه متفاوت باشد. چون هر چقدر هم که شما درخشان بنویسید، تا نگاه متفاوتی به اطراف و سفرتان نداشته باشید، آن چیز خوبی هم که می‌نویسید چندان قابل استفاده نیست و نهایتاً یک روایت جذاب از یک ماجرای تکراری است.

اما وقتی نگاه شما در سفر نگاه متفاوتی باشد و به دنبال چیزی باشید که دیگران آن را تجربه نکرده‌اند و تجربه شخص شماست، طبیعتاً وقتی با عنصر درست‌نویسی و روان‌نویسی آمیخته و همچنین جذاب نگارش می‌شود، می‌تواند تأثیرگذاری فراگیری داشته باشد.

زنده یاد هوشنگ گلشیری به یکی از شاعرانی که امروز هم در قید حیات است توصیه می‌کرد که کوه و دره و دشت را ببیند تا بتواند به خوبی از آنها در شعرش استفاده کند. او که خود معلم و پیش از داستان‌نویسی شاعر هم بود، به عنصر درست دیدن و خوب دیدن توجه ویژه داشت. اینکه شما هم می‌گویید سفرنامه‌نویس باید به گونه‌ای نگاه کند که دیگری تا به حال نگاه نکرده و در نیافته، حاصل چیست؟ حاصل قریحه است یا عناصر دیگر؟

شاید نتوان تعریف درستی ارائه داد اما حاصل نگاه تعریف شده آدم‌هایی است که متفاوت می‌بینند. اینکه چقدر دانش فرامتنی و تجربه زیسته داشته باشند و در معاشرت با دیگران آدم‌هایی باشند که تجربه‌های جدید را به نفع خودشان ذخیره کنند و در کنارش مطالعه کرده باشند، فیلم دیده و به نتایج رفته باشند و همچنین به گالری بروند و موزه ببینند، اینها جملگی می‌تواند نویسنده‌ای را رشد دهد که تفاوت ببیند. نمی‌خواهم آدم‌ها را

با هم مقایسه کنم و بگویم اگر من موزه رفته‌ام، کتاب خوانده‌ام و سینما و تئاتر می‌روم از شمای نوعی که این کارها را نمی‌کنید، بهتر و بیشتر می‌دانم و بهتر اطرافم را می‌نگرم. این هم مقایسه درستی نیست. آدم‌ها را باید با خودشان مقایسه کرد. یعنی بگویم آدمی که همه این کارها را می‌کند در مقایسه با شخص خودش آدم پیشرفته‌تری است و ورژن (نسخه) متفاوت‌تری از خودش را می‌تواند ارائه دهد. اگر شما این تجربه‌ها را داشته باشید، به مرور زمان نگاه‌تان متفاوت می‌شود چون اطلاعات بیشتری در سولول‌های مغزتان انباشته می‌شود که آنها می‌توانند در زمان لازم پردازش شوند و از یک تصویر ساده که آدم‌های مختلف می‌بینند و ممکن است به سادگی از کنارش عبور کنند، درک و دریافت بسیار متفاوت‌تری خواهید داشت.

سفر خارج با داخل برای ما ایرانی‌ها در حوزه مکتوب کردن سفرمان چه تفاوتی با هم دارد؟

در حوزه شکل نوشتار تفاوتی ندارد. اما در حوزه نوع تجربه، وقتی شما از تهران به مشهد می‌روید تا از تهران به قطب شمال می‌روید خیلی متفاوت است. هم تجربه‌ای که خودتان می‌کنید و هم انتقال آن تجربه برای مخاطب ایرانی که خودش مثلاً بارها به مشهد سفر کرده، شاید ارائه مطلب جدید بسیار دشوارتر باشد. اما وقتی به سرزمینی ناشناخته می‌روید، آنچه ارائه می‌دهید، می‌تواند جذاب‌تر و دندان‌گیرتر باشد.

مسجد شیخ لطف‌الله را مثال می‌زنم که خیلی‌ها مان در سفر نوروزی به آنجا می‌رویم. اگر شما بخواهید نگاه متفاوتی به این مسجد داشته باشید و نوعی متفاوت بنویسید که دیگران آن را در نیافته‌اند به عنوان استاد فن، درباره‌اش چه می‌گویید و می‌نویسید؟ مسجدی که حتی نمای داخلی نماد تهران، یعنی برج آزادی پیش از انقلاب با الهام از آن طراحی شده است.

اصلاً نمی‌توانم در این لحظه به شما پاسخ قطعی و سراسری بدهم. به دلیل اینکه نوشتن و به‌ویژه وقتی سفرنامه می‌نویسید، به حال و هوای شما در آن لحظه ارتباط دارد. اینکه شما چه مسیری را پیموداید تا از میدان نقش جهان به مسجد برسید و چه و چه. در چه وضع روحی و شرایط اجتماعی قرار داشته‌اید. همه این‌ها روی نوشتن شما تأثیر می‌گذارد. اگر قرار باشد من فقط از کاشی‌کاری، گنبد و مناره‌های مسجد بنویسم، شاید بهتر از من یک متخصص میراث فرهنگی یا معمار می‌تواند در این زمینه اظهار نظر کند. من آنچه برداشتم در آن لحظه است، با حال و هوای شخصی و اجتماعی‌ام در آمیخته می‌کنم و درباره مسجد می‌نویسم.

خواندن سفرنامه‌های کلاسیک مثل سفرنامه ناصر خسرو یا از این قبیل کتاب‌ها کمکی به علاقه‌مندان حوزه سفرنامه‌نویسی می‌کند؟

خواندن در هر حوزه‌ای به هر کسی که می‌خواهد بنویسد، کمک می‌کند. شما در حوزه روان‌شناسی هم اگر کتاب بخوانید بالاخره یک جایی به باری‌تان می‌آید. حتی خواندن کتاب زرد هم کمک می‌کند، درست مانند هر خواندن دیگری. سفرنامه‌نویسی‌های متقدم سفرنامه‌های‌شان امروز برای ما جنبه استنادی دارد تا در آماتیک، به هر حال وقتی سفرنامه می‌نویسید، اگر قرار باشد، سفرنامه‌تان بین مردمی که در قرن ۲۱ زندگی می‌کنند، فیلم و انیمیشن می‌بینند و در فضای مجازی حضور دارند، خوانده شود، باید قصه و درام داشته باشد و این درام در سفرنامه‌های قدیم نیست و باید از لابه‌لای آن روایت مستند، قصه‌هایی را پیدا کرد. اما امروز سفرنامه‌نویسی مبتنی بر قصه و درام است. تجربه شخصی خود است که سفرنامه‌هایم هر جا که رد پای درام در آنها قوی‌تر و پررنگ‌تر بوده و داستان‌سرایی کردم، خوانندگان بیشتر جذبش شده‌اند. شاید از جنبه در آماتیک به سفرنامه‌نویسی امروز کمک نکند اما از جنبه استنادی و اینکه چگونه اطلاعات را وارد متن کنید، کمک خواهد کرد.

واژه‌های آرکانیک و کهن چقدر به کار می‌آید؟

نه خیلی زیاد. شاید زبان امروز متفاوت شده و در عین حال که باید فاخر بودنش حفظ شود، باید صمیمانه، سراسر است و قابل فهم باشد. من همواره تعبیری دارم و می‌گویم که دایره واژگان یک نویسنده باید خیلی گسترده باشد اما این بدان معنا نیست که از آن واژگان همیشه استفاده کند. دایره واژگان مثل حساب سپرده می‌ماند، شما از سودش استفاده می‌کنید و نه از سپرده. وقتی دانش گسترده‌ای در حوزه کلام داشته باشید، نگرانی کم‌وباره و زود ندارد و هر وقت هم نیاز داشته باشید یکی از آن واژه‌های سخت را از حساب‌تان موقتاً برداشت می‌کنید. وقتی هم می‌دانید که حساب‌تان پر و پشت‌تان گرم است، اگر واژه است و بود و شد هم به کار ببرید، جوری به کار خواهید برد که خواننده نیمه‌حرف‌های هم متوجه می‌شود که پشت‌تان به ثروت و آندوخته‌ای از کلمات گرم است.

من همواره تعبیری دارم و می‌گویم که دایره واژگان یک نویسنده باید خیلی گسترده باشد اما این بدان معنا نیست که از آن واژگان همیشه استفاده کند. دایره واژگان مثل حساب سپرده می‌ماند، شما از سودش استفاده می‌کنید و نه از سپرده

دریچه

۴ مقصد پرطرفدار سفرهای نوروزی

سال تحویل رضوی

بسیاری از مردم ایران در فرصت سال‌نوبه مشهد سفر می‌کنند. حرم امام هشتم شیعیان در این شهر هر ساله میزبان میلیون‌ها ایرانی مشتاق است. به‌ویژه تجربه مراسم سال تحویل در کنار بارگاه رضوی برای بسیاری مورد توجه است. در کنار حرم امام رضا (ع) اما کنی مثل کوه سنگی و طریقه اسباب تفریح و سرگرمی مسافران را تأمین می‌کند.

آغاز بهار در شمال

شلوغی جاده‌های منتهی به شهرهای شمالی کشور در تعطیلات نوروزی همیشه پای ثابت خبرها بوده است و همین نشان می‌دهد که شمال چقدر برای مسافرت و نوروزی مورد اقبال است. ۴ استان مازندران، گیلان و گلستان از حسن همجواری دریا، خسرو و کوه‌های البرز با آب و هوایی جذاب و زمین‌هایی پوشیده از درختان سبز رنگ خاطرات خوشی برای موهظان می‌سازند.

یاد امام و شهدا

راهبان نور یک مقصد گردشگری خاص در ایران است که همه‌ساله مسافران زیادی را از اسفندماه تا پایان تعطیلات نوروزی به خوزستان می‌کشاند. یاد و خاطره سال‌های دفاع مقدس و جانفشانی سربازان امام خمینی در سرزمین‌های شلمچه، فکه، طلایه، ساحل اروند، هویزه و... و روایتگری روانی از دوران دفاع مقدس و وجود گذشت ۳۵ سال از پایان جنگ ایران و رژیم بعث همچنان جذاب است.

خلیج تاابد فارس

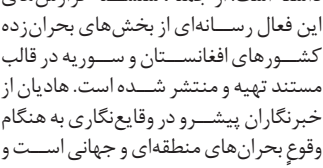
ساحل خلیج فارس یکی دیگر از مقصد‌های جذاب برای سفرهای نوروزی است. آنطور که در خبرهای مربوط به نوروز ۱۴۰۲ آمده بود از شدت استقبال بالا مسیری‌های دریایی جدیدی برای رسیدن به جزیره‌های کیش و قشم و هنگام و هرمز تعریف شده است. در کنار سفرهای هوایی به این جزایر بسیاری از مسافران ترجیح می‌دهند با ماشین تا شهرهای بندری شمال خلیج فارس بروند و از آنجا با استفاده از لنج خودشان را به جزایر ایرانی خلیج فارس برسانند و از آب و هوای نرسوروزی در جوار آب‌های نیلگون خلیج فارس لذت ببرند.

معرفی کتاب
علی‌الله سلیمی
روزنامه‌نگار

خبرنگار دو دلاری

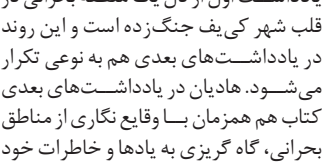

سفرنامه‌نویسی به‌عنوان یک رویکرد فرهنگی و ادبی ریشه در تاریخ کهن ادبیات فارسی دارد و امروزه افراد بسیاری حاصل سفرهای خود را در قالب سفرنامه نوشته و منتشر می‌کنند که موضوع برخی از این آثار با رویدادهای بزرگ جهانی هم گره خورده است. از جمله این آثار می‌توان به کتاب «خبرنگار دو دلاری» به قلم حامد هادیان اشاره کرد که روایت ۴۰ روز سفر به اوکراین در نخستین جنگ اروپایی قرن جدید محسوب می‌شود. حامد هادیان از خبرنگاران و مستندسازان فعال در سال‌های اخیر است که بیشتر گزارش‌هایش از مناطق بحرانی در ایران و جهان در رسانه‌ها بازتاب‌های گسترده‌ای داشته است. از جمله، سلسله گزارش‌های این فعال رسانه‌ای از بخش‌های بحران‌زده کشورهای افغانستان و سوریه در قالب مستند تهیه و منتشر شده است. هادیان از خبرنگاران پیشرو در وقایع‌نگاری به هنگام وقوع بحران‌های منطقه‌ای و جهانی است و طبعاً سفر او به مناطق بحرانی کشور اوکراین در بحبوحه یکی از نبردهای مهم قرن جدید از این منظر قابل توجه و تأمل است. کتاب خبرنگار دو دلاری از ۵۲ یادداشت تشکیل شده که نویسنده سعی کرده تقدم زمانی در چپش این یادداشت به شکل خطی نباشد و او نخستین یادداشت را به زمان حضور خود در شهر کی‌یف اختصاص داده که فضای جنگی بر آن حاکم است و راوی - خبرنگار کتاب حاضر در مرکز بحران است و دارد گزارشی از محل اقامت خود ثبت و ضبط می‌کند. «ترس چیز عجیبی است. هر قدر بگویی نمی‌ترسم یا ترس را می‌فهمم باز هم جایی هست که بفهمی در مقابلش تسلیمی. امروز غروب، پنجره اتاق هتل را کمی باز کرده بودم تا کمی هوا داخل بیاید. آفتاب در آسمان سرخ شده بود و آماده می‌شدم به شهر جنگ‌زده خارکف بروم که ۲ انفجار بزرگ کی‌یف را لرزاند. ترسیدم. ساختمان هتل آنقدر بلند بود که جزو نخستین گزینیه‌های حمله باشد. از پنجره هتل بیرون را نگاه کردم و در نقطه دوری دودی سفید دیدم. خیلی زود خبر حمله موشکی روس‌ها به کی‌یف منتشر شد.» یادداشت اول از دل یک منطقه بحرانی در قلب شهر کی‌یف جنگ‌زده است و این روند می‌شود. هادیان در یادداشت‌های بعدی کتاب هم هم‌زمان با وقایع‌نگاری از مناطق بحرانی، گاه گریزی به یادها و خاطرات خود در زمان‌های گذشته می‌زند و در لابه‌لای همین رفت و برگشت‌هاست که مخاطب با روحیه خاص او در وقایع‌نگاری بحران‌ها آشنا شده و هم‌زمان روایتی ناب و دست اول از دل یک منطقه بحرانی را مطالعه می‌کند. توصیف راوی از مواجهه و عکس‌العمل او با موضوع جنگ در اوکراین که مواجهه‌اش با بحران‌های دیگر را هم برای او یادآوری می‌کند، از بخش‌های خواندنی کتاب است. «جنگ هنوز شروع نشده بود، ولی بوی ترش طلایه، ساحل اروند، هویزه خوب کار می‌کنند. روح خبرنگاری‌ام دوباره بیدار شده بود. هر چند هنوز گرد و خاک سفر به افغانستان بعد از قدرت گرفتن طالبان جنگ ایران و رژیم بعث همچنان جذاب است.

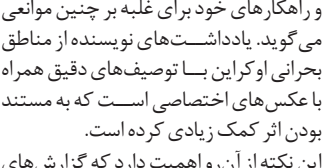
آغاز بهار در شمال

شلوغی جاده‌های منتهی به شهرهای شمالی کشور در تعطیلات نوروزی همیشه پای ثابت خبرها بوده است و همین نشان می‌دهد که شمال چقدر برای مسافرت و نوروزی مورد اقبال است. ۴ استان مازندران، گیلان و گلستان از حسن همجواری دریا، خسرو و کوه‌های البرز با آب و هوایی جذاب و زمین‌هایی پوشیده از درختان سبز رنگ خاطرات خوشی برای موهظان می‌سازند.

یاد امام و شهدا

راهبان نور یک مقصد گردشگری خاص در ایران است که همه‌ساله مسافران زیادی را از اسفندماه تا پایان تعطیلات نوروزی به خوزستان می‌کشاند. یاد و خاطره سال‌های دفاع مقدس و جانفشانی سربازان امام خمینی در سرزمین‌های شلمچه، فکه، طلایه، ساحل اروند، هویزه و... و روایتگری روانی از دوران دفاع مقدس و وجود گذشت ۳۵ سال از پایان جنگ ایران و رژیم بعث همچنان جذاب است.

خلیج تاابد فارس

ساحل خلیج فارس یکی دیگر از مقصد‌های جذاب برای سفرهای نوروزی است. آنطور که در خبرهای مربوط به نوروز ۱۴۰۲ آمده بود از شدت استقبال بالا مسیری‌های دریایی جدیدی برای رسیدن به جزیره‌های کیش و قشم و هنگام و هرمز تعریف شده است. در کنار سفرهای هوایی به این جزایر بسیاری از مسافران ترجیح می‌دهند با ماشین تا شهرهای بندری شمال خلیج فارس بروند و از آنجا با استفاده از لنج خودشان را به جزایر ایرانی خلیج فارس برسانند و از آب و هوای نرسوروزی در جوار آب‌های نیلگون خلیج فارس لذت ببرند.

تکلیف همسفری را حامد هادیان شستنی